

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2544
2. เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาทั่วไป
3. วิธีสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach)
4. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
5. การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้มุขตลก
6. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข
7. การเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมอง (Brain-based Learning)
8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นกลุ่มสาระที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้โดยได้รับการจัดลำดับความสำคัญอยู่ในกลุ่มที่สอง ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ (กรมวิชาการ, 2544 : 1) โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรดังนี้

โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศกำหนดตามระดับความสามารถทางภาษาและพัฒนาการของผู้เรียน (Proficiency-based) เป็นสำคัญ โดยจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ช่วงชั้น ป.1-3 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level)
2. ช่วงชั้น ป.4-6 ระดับต้น (Beginner Level)

3. ช่วงชั้น ม.1-3 ระดับกำลังพัฒนา (Developing Level)

4. ช่วงชั้น ม.4-6 ระดับก้าวหน้า (Expanding Level)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษาของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนด จึงควรได้นำไปสอนในทุกระดับชั้นในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ภาษาทุกด้าน พัฒนาสมรรถภาพทางภาษา ในลักษณะที่ก้าวหน้าไปตามความต่อเนื่อง ของกระบวนการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้กำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 4 สาระ 8 มาตรฐานการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2544 : 13-15) ดังนี้

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่าน จากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแสดง ความรู้สึกและความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูลความคิดเห็น และ ความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากจุดหมายการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่กำหนดเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางภาษาอังกฤษในลักษณะทักษะสัมพันธ์ และสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ นั้น จำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ กระบวนการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและบรรลุมาตรฐาน การเรียนรู้ตามหลักสูตร

เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา

กรมวิชาการ (2544 : 20-22) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

1. วิธีสอนแบบธรรมชาติ (Natural Method) วิธีสอนแบบนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียน เรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ดี พอที่จะนำความรู้ไปใช้พูดในสังคมที่พูดภาษานั้น วิธีธรรมชาติเป็นวิธี เลียนแบบการเรียนภาษาแม่ (Native Language) ผู้สอนสร้างสถานการณ์ให้เหมือนกับอยู่กับเจ้าของ ภาษาโดยตรง จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบกับภาษาที่เรียนมากที่สุด ในเวลาเรียนถือหลักว่า ไม่พูดภาษาของผู้เรียนเลย พยายามใช้กิริยาท่าทางและวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ วิธีนี้ฟังเสียงภาษาพูดเป็นสำคัญ โดยเริ่มคำที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ก่อนที่จะไปถึงวลีหรือประโยค

2. วิธีสอนแบบแปล (Translation Method) วิธีสอนแบบนี้ครูจะใช้ภาษาของผู้เรียน แปลให้ผู้เรียนฟัง และอธิบายกฎต่าง ๆ ตามไวยากรณ์มุ่งให้รู้ข้อความที่แปล วิธีนี้ดีแต่เฉพาะสอน ผู้เรียนในแนวแคบ ความมุ่งหมายสำคัญของวิธีสอนแบบแปลคือ การใช้ภาษาให้ถูกกฎ ความคิดนี้ ผิดกับหลักธรรมชาติของภาษา เพราะภาษาเกิดขึ้นก่อนกฎเกณฑ์ทั้งหลาย เจ้าของผู้ใช้ภาษาจึงเป็น ผู้กำหนดกฎเกณฑ์ ไม่ใช่拿來กฎเกณฑ์มาเป็นสิ่งบังคับผู้ใช้ การเรียนแบบจำกฎ และวิธีแปลทำให้ ผู้เรียนเบื่อหน่าย เห็นการเรียนภาษาเป็นเรื่องยาก ต้องจดจำมาก

3. วิธีสอนเลียนแบบและจดจำ หรือเรียกวิธีของทหาร (The Mimicry Memorization Method หรือ The Mim-Mem Method) วิธีนี้เป็นแบบให้รู้จักโครงสร้างของภาษาโดยอาศัยแบบฝึกหัด ที่คัดลอกแล้ว และที่สำคัญก็คือให้มีเจ้าของภาษามาออกเสียงในภาษานั้น ๆ ให้ฟังโดยตรง ถ้าสามารถ ทำได้และให้นักเรียนออกเสียงตาม ครูผู้รู้หลักภาษาศาสตร์อธิบายตามหลักวิชาการอีกทีหนึ่ง จุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้ฟังและเลียนแบบเสียงเจ้าของภาษา เพราะแม้แต่ตัวผู้สอนเองถ้าไม่ใช่ ชนชาติเจ้าของภาษานั้นก็อาจออกเสียงได้ไม่ดีพอ การสอนแบบนี้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบและ

ท่องจำคำสนทนาสั้น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ทหารที่ต้องออกไปปฏิบัติงานต่างแดน วิธีนี้ใช้ได้ผลดี และได้ยึดถือเป็นแนวความคิดนำมาพัฒนาเป็นการสอนภาษาศาสตร์ได้หลายประการ

4. วิธีสอนที่ใช้ประสบการณ์ตรง (Direct Method) วิธีสอนแบบนี้ใช้ภาษาอังกฤษตลอด มุ่งฝึกทักษะการฟังและพูดเป็นสำคัญ ผู้คิดวิธีสอนแบบนี้ใช้ประสบการณ์ตรงเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นภาษาอังกฤษโดยสอนรูปธรรมด้วยการใช้สื่อการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง สอนนามธรรมด้วยการเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สอนไวยากรณ์ด้วยการให้ตัวอย่างและการสาธิต

5. วิธีสอนตามแนวรับรู้และความคิด (The Cognitive Approach) ยึดหลักว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นการรับรู้รูปแบบของเสียงไวยากรณ์และศัพท์ของภาษาใหม่เป็นกระบวนการภายในสมองซึ่งเรียกว่า Creative Process หรือ Cognitive Activity วิธีสอนแบบนี้พยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ไม่ใช่เป็นฝ่ายรับอย่างเดียว บทบาทของผู้เรียน จะต้องเป็นผู้คิดค้นหาคำตอบจากปัญหาด้วยตัวเอง ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้ ตั้งสมมุติฐานให้เพื่อตอบปัญหา ผู้เรียนต้องเริ่มเรียนกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษาตั้งแต่ต้น ฝึกการเปลี่ยนรูปแบบของประโยคและการใช้ประโยครูปอื่นๆ ที่มีความหมายเหมือนกัน ทุกครั้งที่ต้องมีการเน้นกฎเกณฑ์ทางเสียง โครงสร้าง และคำศัพท์

6. วิธีสอนตามเอกัตภาพ หรือการสอนเป็นรายบุคคล (Individualized Instruction) วิธีสอนตามเอกัตภาพนี้ เป็นวิธีสอนแบบรายบุคคล โดยยึดถือความแตกต่างระหว่างบุคคล ถือว่าทุกคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน การสอนแบบนี้ต้องการบทเรียน และวิธีสอนที่เหมาะสมกับกำลังความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน การสอนตามเอกัตภาพนี้เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การจัดห้องเรียนจากแบบเดิมที่มีครูเป็นผู้นำแต่ผู้เดียวมาเป็นระบบที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ ในชั้นเรียนแบ่งเป็นมุมต่าง ๆ เช่น มุมอ่าน (Reading) มุมเขียน (Writing) มุมพูด (Oral) แบ่งนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม ตามความสามารถใช้ครู 2 หรือ 3 คน ช่วยกันสอน

7. วิธีสอนแบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เป็นการเรียนการสอนบทเรียนเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียน การสอนแบบนี้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเอาประสบการณ์ และการแสดงออกของผู้เรียนมาใช้ในรูปแบบของการสอน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม และมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน ความรับผิดชอบในการเรียนขึ้นอยู่กับผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้สร้างประสบการณ์ทางด้านภาษา ช่วยอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการใช้ภาษาโต้ตอบกันในกลุ่ม ผู้เรียนจะเรียนร่วมกันจะไม่แข่งกันเอง แต่จะช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ผลของการเรียนแต่ละชั่วโมงจะสะท้อนให้เห็นประสบการณ์และเนื้อหาที่จะได้รับร่วมกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน

8. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-lingual Method)

สมยศ แม่นแยม (ม.ป.ป : 10-14) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบฟัง-พูด ว่าเป็นวิธีสอน

ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถสื่อสารได้โดยเรียนรากฐานที่เป็นหลักการของภาษาและเรียนรู้จากการฝึกสองทาง (Two Disciplines)

วิธีสอนแบบฟัง-พูด มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ครูเสนอแนะบทสนทนาระหว่างคน 2 คน
2. ผู้เรียนรู้ดีว่าจะต้องจำบทสนทนาให้ได้ ผู้สอนพูด-อ่านให้ฟังอย่างน้อย 2 ครั้ง
3. คำแนะนำคำอธิบายทั้งหลายเป็นภาษาอังกฤษ บางครั้งควรใช้ท่าทางเพื่ออธิบายคำศัพท์
4. การพูดตามครู (Repeat) อาจเป็นทั้งชั้น ทั้งแถว หรือเป็นรายบุคคล
5. นอกจากจะอธิบายคำศัพท์เป็นคำ ๆ แล้ว ครูจะต้องแต่งประโยค (Sentence) หรือวลี (Phrase) ที่นักเรียนสามารถออกเสียงตามได้

ตัวอย่าง ครูจะสอน คำว่า “Post office”

ครู : Repeat after me “post office”

นักเรียนทั้งชั้น : Post office

ครู : To the post office

นักเรียน : To the post office

ครู : Going to the post office

นักเรียน : Going to the post office

ครู : I am going to the post office.

นักเรียน : I am going to the post office.

6. ขั้นต่อไป ครูจะฝึกกิจกรรมแบบลูกโซ่ (Chain Drill) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พูดจากันด้วย

ขั้นต่อมาคือ การเปลี่ยนคำเป็นคำอื่น ๆ เช่น The Bank, The Drugstore, The Park, The library โดยวิธีนี้ครูอาจฝึกโดยใช้ตารางเทียบแทนจากง่าย ๆ ไปก่อน

มัตสึดะ (Mutsuda, 2001 อ้างถึงใน อารีย์ วาสน์อำนวย, 2545 : 66) กล่าวว่า การสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-lingual Method) ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยมของ สกินเนอร์ (Skinner) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ทั้งหมดเป็นกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้า และถูกเสริมแรงจนกระทั่งกลายเป็นนิสัย การเรียนรู้ภาษาก็มิได้แตกต่างจากการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ คือถ้าจะให้เกิดขึ้นนิสัย หรือเกิดการเรียนรู้ต้องฝึกบ่อย ๆ โดยการปฏิบัติซ้ำ ๆ

วิธีสอนแบบฟัง-พูด มีข้อจำกัดที่สำคัญอยู่ 2 ข้อ

1. นักเรียนที่เรียน โดยใช้วิธีนี้พบว่ามีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการสื่อสารนอกห้องเรียนมีความซับซ้อนมากกว่าโครงสร้างของบทสนทนาที่ครูให้นักเรียนท่องในชั้นเรียน เมื่อพบกับปัญหานักเรียนจึงไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อ

ต่อรองความหมาย (Negotiate Meaning) ได้ จึงทำให้การสนทนาล้มลงกลางคัน

2. ทฤษฎีภาษาศาสตร์ของอเมริกันเปลี่ยนไปในช่วงปี 1960 โดยนักภาษาศาสตร์ที่ชื่อ ชอมสกี (Noam Chomsky) ปฏิเสธการเรียนภาษาโดยการวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา และทฤษฎีการเรียนรู้ทางภาษาของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ชอมสกี ได้คิดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาขึ้นมาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่า การใช้ภาษาไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยการเลียนแบบหรือทำซ้ำ ๆ แต่เกิดขึ้นโดยผู้เรียนเกิดสมรรถนะทางภาษา แนวคิดของชอมสกี มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 25) ได้กล่าวถึงแนวโน้มการสอนภาษาอังกฤษ จะเป็นไปในแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ซึ่งเป็นแนวคิดซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) ทักษะทางภาษา (Language Skill) และความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Ability) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อสาร

เซวิกนอน (Savignon, 1983 : 45) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถทางด้านไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (Grammatical Competence) หมายถึง ความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างของคำ ประโยค ตลอดจนการสะกดและการออกเสียง

2. ความสามารถด้านสังคม (Sociolinguistic Competence) หมายถึง การใช้คำและโครงสร้างประโยคได้เหมาะสมตามบริบทของสังคม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ การถามทิศทางและข้อมูลต่าง ๆ และการใช้ประโยคคำสั่ง เป็นต้น

3. ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการพูด และเขียน (Discourse Competence) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมระหว่างโครงสร้างภาษา (Grammatical Form) กับความหมาย (Meaning) ในการพูดและเขียนตามรูปแบบ และสถานการณ์ ที่แตกต่างกัน

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Strategic Competence) หมายถึง การใช้เทคนิคเพื่อให้การติดต่อสื่อสารประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการสื่อสารด้านการพูด ถ้าผู้พูดมีกลวิธีในการที่จะไม่ทำให้การสนทนานั้น ๆ หยุกลงกลางคัน เช่น การใช้ภาษาท่าทาง (Body Language) การขยายความโดยใช้คำศัพท์อื่นแทนคำที่ผู้พูดนึกไม่ออก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการสอนเพื่อการสื่อสาร (CLT) ไม่ได้ละเลยโครงสร้างไวยากรณ์ แต่ในการสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์ต้องเน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้ เพื่อการสื่อความหมายหรือการสื่อสาร

คเนล และสวอน (Canale & Swain, 1980 : 53) อธิบายไว้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญของกฎเกณฑ์และโครงสร้างทางภาษา ถ้าปราศจากกฎเกณฑ์และโครงสร้างแล้วความสามารถทาง

การสื่อสารของผู้เรียนจะถูกจำกัด ดังนั้น ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) และความถูกต้องในการใช้ภาษา (Accuracy) จึงมีความสำคัญเท่ากัน

จากวิธีสอนดังกล่าวข้างต้น วิธีสอนภาษาอังกฤษที่ได้ผลนิยมใช้การผสมผสานวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนไทยนิยมผสมผสานระหว่างแบบฟัง-พูด (Audio-Lingual Method) กับแบบตามแนวการรับรู้และความคิด (Cognitive Approach) หลักการสอนแบบฟัง-พูด คือการใช้ทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน และมีลำดับขั้นตามลำดับของการเรียนรู้ภาษาแม่ด้วย ประกอบด้วย การออกเสียง (Pronunciation) ไวยากรณ์ (Grammar) คำศัพท์ (Vocabulary) การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) สำหรับแนวการสอนด้วยวิธีการสื่อสารจะทำให้ นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

วิธีสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach)

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 478-480) ได้กล่าวถึงวิธีสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) จุดหมายของวิธีสอนส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาที่เรียนในการสื่อสาร และส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาและคำศัพท์แล้ว จะใช้ภาษาในการสื่อสารได้ จากข้อเท็จจริงแล้วพบว่า ถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนรู้โครงสร้างของภาษาต่างประเทศมาแล้วเป็นอย่างดี ก็ยังไม่สามารถพูดคุยหรือสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้โดยหรือถ้าจะสื่อสารได้บ้าง ก็มักจะใช้ภาษาในลักษณะที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน แม้จะเป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (Keith Johnson and Keith Morrow, 1981 : 1) ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจำนวนมากได้แสวงหาและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศ ในช่วง ค.ศ.1975 ได้มีการเสนอแนวการสอนแบบใหม่ คือการสอนเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) ขึ้นโดยมีความเชื่อว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง ศัพท์ โครงสร้างเท่านั้น แต่ภาษาคือระบบที่ใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมาย ดังนั้นการสอนภาษาจึงควรสอนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารหรือสื่อความหมายได้ ไม่ควรสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างของภาษาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในการสื่อสารนั้นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น โต้แย้ง ชักจูง ขออนุญาต ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมตามสภาพสังคมด้วย เช่น การพูดแสดงการโต้แย้งนั้น ลักษณะคำพูดมิใช่เพียงเพื่อแสดงออกถึงอารมณ์และความในใจเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผู้ฟังด้วย การโต้แย้งกับเพื่อนอาจใช้คำพูดง่าย ๆ แรง ๆ ได้มากกว่าหัวหน้างาน เป็นต้น

นอกจากนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง การรู้รูปแบบหน้าที่และความหมายของคำเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ นักเรียนต้องสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้จริงๆ และจาก

ปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังจะช่วยให้ความหมายนั้นกระจ่างขึ้น เพราะผู้ฟังจะได้พูดย้อนกลับว่าเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดพูดเพียงใด ถ้าไม่เข้าใจผู้พูดอาจต้องปรับคำพูดใหม่เพื่อสื่อความหมายให้ได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรู้ว่าเมื่อไรควรจะพูด และควรจะพูดอะไร กับใคร เมื่อไร ที่ไหน และในลักษณะอย่างไรด้วย (Dell Hymes, 1981) ในการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้นั้น ผู้สอนควรจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์ อันได้แก่ทักษะทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีองค์ประกอบทางภาษาคือ เสียง ศัพท์ และโครงสร้าง เป็นแกนในการสื่อความหมาย นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม อันได้แก่ ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบปฏิบัติของสังคม มีความรู้ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ และความรู้ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย ทั้งในทางคำพูดและการใช้ท่าทาง

สำหรับหลักการทั่วไปของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร อาจสรุปได้ว่า การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษา (Use) ตามความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ และแม้จะให้ความสำคัญแก่ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) แต่ก็มิได้ละเลยความถูกต้องของภาษา (Accuracy) แต่อย่างใด การเรียนการสอนในแนวนี้จึงเน้นการทำกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงสถานการณ์จริงให้มากที่สุด โดยฝึกในลักษณะทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) หรือทักษะรวม โดยผู้สอนเป็นผู้นำกิจกรรมมาให้ผู้เรียนฝึก เช่น เป็นคู่ เป็นกลุ่ม 3 คน กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ผู้สอนอาจประเมินผลผู้เรียนโดยดูจากการแสดงออกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และอาจประเมินผลอย่างเป็นทางการด้วยการเขียนไปด้วย

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้นอาจสรุปขั้นตอนการสอนที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1) **ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or introducing new language)** การสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเสนอเนื้อหาจะเน้นที่การให้นักเรียนได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาในการเสนอเนื้อหาอาจจะดำเนินการ ดังนี้

ผู้สอนนำเข้าสู่เนื้อหา (Lead-in) โดยในขั้นเริ่มแรกนี้ผู้สอนเสนอปริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียนก่อน โดยอาจใช้รูปภาพ การเล่าเรื่องให้ฟัง ฯลฯ จากนั้นจึงเสนอเนื้อหาทางภาษาแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่าน ในด้านเนื้อหาที่เสนอควรเป็นเนื้อหาที่มีปริบทหรือสถานการณ์กำกับอยู่ด้วย ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือบทสนทนา แต่ไม่ควรเป็นประโยคเดี่ยว ๆ และเนื้อหานี้นอกจากจะมีคำศัพท์และรูปแบบภาษาที่ต้องการนำมาสอนแล้ว ก็ควรมีคำศัพท์หรือรูปแบบภาษาที่ผู้เรียนเคยเรียนมาบ้างแล้ว เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจเรื่องที่ฟัง หรืออ่านได้บ้าง จากนั้นผู้สอนจะกระตุ้นการเรียนรู้ โดยตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านเพียงใด เช่น ถามคำถามให้ตอบหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนพูด ถ้าผู้เรียนตอบได้

หรือสามารถใช้ภาษาได้ ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลากับการเสนอเนื้อหามากนัก ทั้งนี้เพราะผู้เรียนอาจเคยเรียนรู้เนื้อหาดังกล่าวมาบ้างแล้ว แต่ถ้าผู้เรียนตอบได้บ้างหรือไม่ได้เลย และในการสอนผู้สอนต้องอธิบายและแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าเนื้อหานั้น มีรูปแบบ วิธีการใช้ และมีความหมายอย่างไร และถ้าจำเป็นอาจใช้ภาษาแม่ในการอธิบายก็ได้

2) ขั้นการฝึก (Practice/Controlled practice) การฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีความมุ่งหมายให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน การฝึกแบบควบคุมนี้ ในขั้นเริ่มแรกให้นักเรียนฝึกซ้ำ ๆ ตามตัวอย่าง จนกระทั่งสามารถจดจำและใช้รูปแบบภาษานั้นได้ โดยอาจให้ผู้เรียนฝึกฟังจากเทปหรือจากผู้สอนประมาณ 1-3 ครั้ง ในกรณีที่ผู้สอนเป็นผู้พูดให้ฟัง จะต้องออกเสียงหรือพูดอย่างเป็นธรรมชาติด้วยความเร็วปกติ จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกพูดออกเสียงพร้อมกัน ตามตัวอย่างผู้สอน อาจให้ผู้เรียนฝึกพร้อมกันทั้งห้องหรือแบ่งฝึกทีละครั้งห้องตามความเหมาะสม การฝึกในลักษณะนี้จะทำให้ทุกคนมีโอกาสฝึกด้วยตนเองพร้อม ๆ กันได้เรียนรู้การออกเสียง หรือการพูดจากเพื่อนคนอื่นด้วย หลังจากฝึกพร้อมกันแล้ว ผู้สอนสุ่มเรียกผู้เรียนให้ฝึกทีละคน ในขณะเดียวกัน ให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่เหลือมีส่วนช่วยผู้ที่ถูกเรียกให้ฝึกเดี่ยวได้ ถ้าผู้เรียนคนนั้นมีปัญหาในการฝึก ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม แม้จะเป็นการฝึกทีละคนก็ตาม นอกจากนี้ผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน แต่ละคนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ผู้สอนก็อาจตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนในด้านความหมายได้ โดยถามคำถามง่าย ๆ ให้ผู้เรียนตอบสั้น ๆ ว่าใช่ ไม่ใช่ หรือ ถูก ผิด เป็นต้น การฝึกแบบควบคุมนี้เน้นที่ความถูกต้องของรูปแบบภาษาเป็นสำคัญ ฉะนั้น การฝึกในขั้นตอนนี้ควรใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production/Free practice) การฝึกในขั้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกใช้ภาษาในลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงไร ซึ่งการจะถือว่านักเรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงก็คือ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระ นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนแล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในขั้นตอนนี้อีกด้วย เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนดังการฝึกแบบควบคุม ซึ่งการได้เลือกใช้ภาษาเองนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี วิธีการฝึกมักฝึกในรูปแบบของการทำกิจกรรมแบบต่าง ๆ โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดการขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมให้ เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรม จัดกลุ่มผู้เรียน หลังจากนั้นผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมเองทั้งหมด ผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการทำกิจกรรม และเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับหรือประเมินผลการทำกิจกรรมในภายหลัง

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนที่สำคัญ และใช้อย่างหลากหลายนั้นครูผู้สอนจะต้องพิจารณานำมาใช้ให้เหมาะสมซึ่ง สมพร จารุณัฐ (2540 : 81-85) ได้รวบรวมเนื้อหาสาระและรายละเอียดเกี่ยวกับสื่อไว้ ดังนี้

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนคืออะไร สื่อการเรียนการสอนที่สนองความต้องการของหลักสูตรเป็นอย่างไร เราจำเป็นจะต้องเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนว่า สื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตรหมายถึงอะไร สื่อต่าง ๆ ที่อ่านอาจจะมียู่แล้ว เช่น หนังสือ รูปภาพ แผนที่ สไลด์ ภาพยนตร์ วิดีโอ และอื่นๆ มีฐานะเป็นเพียงสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุหรือสื่อโสตทัศนอย่างหนึ่งซึ่งมีผู้จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อสนองจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น สื่อเหล่านี้จะกลายเป็นสื่อการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อครูผู้สอนได้พิจารณาแล้วอย่างถี่ถ้วนว่าสามารถนำมาใช้ในกระบวนการของการเรียนการสอนเรื่องใด เพื่อจุดประสงค์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสมและนำไปใช้ให้บรรลุจุดประสงค์นั้น บางครั้งสื่อที่มีอยู่ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนได้ และไม่อาจจะหาได้จากที่อื่น ครูผู้สอน ก็อาจจะต้องทำขึ้นเอง เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ตามความหมายที่กล่าวแล้วหมายความว่า ครูผู้สอนจะต้องทราบก่อนว่าจะต้องสอนเรื่องอะไร ใครคือผู้เรียน มีจุดประสงค์อะไร จะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ควรจะใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร มีสื่อที่นั้นอยู่แล้ว หรือไม่ หรือจะหาได้จากที่ใด หรือจะต้องทำขึ้นใหม่ ผู้สอนหรือผู้เรียนจะต้องกระทำอันสืบเนื่องมาจากการศึกษาสื่อการเรียนการสอนหรือไม่ ครูผู้สอนจึงจำเป็นจะต้องวางแผนและสร้างแผนการเรียนการสอนก่อนเป็นเบื้องต้น และสื่อการเรียนการสอนจะมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียนการสอนนั้น สื่อการเรียนการสอนจะไม่ทำให้การสอนน่าเบื่อหน่าย หรือใช้เพื่อเป็นการฆ่าเวลาซึ่งไม่สนองจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่แน่ชัด

กระบวนการในการสร้างสื่อการเรียนการสอน

หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้หรือสร้างสื่อการเรียนการสอนก็เหมือนกับหลักเกณฑ์ในการวางแผนและสร้างแผนการเรียนการสอนนั่นเอง ในการสอนเรื่องใด ครูผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนหรือสร้างแผนการเรียนการสอนอยู่แล้วอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง การวางแผนสร้างสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เข้าใจชัดเจนและตรงกันในเรื่องกระบวนการของการสร้างสื่อการเรียนการสอน ในที่นี้จะกล่าวถึง

กระบวนการของการวางแผนหรือสร้างแผนการเรียนการสอนเสียก่อน แล้วจึงจะชี้ให้เห็นต่อไปว่า เราสามารถนำกระบวนการนี้ไปใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนได้อย่างไร

การวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยทั่วไปเมื่อจะวางแผนการเรียนการสอนครูผู้สอน ควรจะพิจารณาคำเนิการในเรื่องต่าง ๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
6. การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
7. การกำหนดหรือสร้างสื่อการเรียนการสอน
8. การทดสอบหรือทดลองใช้แผนการเรียนการสอน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้จริง

9. การปรับปรุงแผนการเรียนการสอน

นอกจากครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การวางแผนการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนยังจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ เหตุการณ์ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดตามสภาพการเรียนการสอน ทั้งในส่วนที่เป็นบทบาท ของผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อว่าครูผู้สอนจะสามารถวางแผนเกี่ยวกับแผนการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อ การเรียนการสอนให้ละเอียดรอบคอบและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุ จุดประสงค์ได้ดียิ่งขึ้นด้วย พฤติกรรมและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนดังกล่าว ได้แก่

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในสิ่งที่เรียน
2. การบอกให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน
3. การเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียนเข้ากับความรู้ที่จะเรียนต่อไป
4. การเสนอความรู้ใหม่โดยอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม
5. การชี้แนะวิธีการทำความเข้าใจความรู้ใหม่
6. การให้โอกาสผู้เรียนได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจ
7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ
8. การให้โอกาสผู้เรียนนำความรู้ไปใช้

เหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถวางแผนเกี่ยวกับการเรียน การสอนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหา การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรม หรือการใช้สื่อการเรียนการสอน

การตระหนักถึงพฤติกรรมและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนช่วยส่งเสริม การวางแผนการเรียน การสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นได้ ก็ช่วยส่งเสริมการเลือกและการสร้างสื่อให้มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพนั้น

การสร้างสื่อการเรียนการสอน

การสร้างสื่อการเรียนการสอนมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางการเรียนการสอน เช่นเดียวกับการวางแผนการเรียนการสอน และการสร้างแผนการเรียนการสอน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่กล่าวแล้วด้วย เราจึงสามารถนำกระบวนการของ การวางแผนการเรียนการสอนมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน ได้โดยดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตาม ขั้นตอนต่อไปนี้ (ดูตารางที่ 2.1 ประกอบ)

1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
6. การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา
7. การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
8. การทดลองคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน
9. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

ตารางที่ 2.1 กระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอน

กระบวนการสร้างแผนการเรียนการสอน	กระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอน
1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป	1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน	2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล	5. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
6. การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน	6. การกำหนดวิธีการและแนวทางการนำเสนอเนื้อหา
7. การกำหนดหรือสร้างสื่อการเรียนการสอน	7. การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
8. การทดสอบหรือทดลองใช้แผนการเรียนการสอน	8. การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน
9. การปรับปรุงแผนการเรียนการสอน	9. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

ผู้สร้างสื่อการเรียนการสอนสามารถดำเนินการตามกระบวนการนี้ได้ไม่ว่าจะต้องการสร้างสื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อ สิ่งพิมพ์ หรือสื่อ โสตทัศน์ก็ตาม และเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจกระบวนการในการสร้างสื่อการเรียนการสอน จะขอกล่าวขยายความและยกตัวอย่างให้เห็นพอสังเขปดังต่อไปนี้

ก่อนที่จะดำเนินการตามขั้นตอน ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตร วางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอน และตัดสินใจว่าในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนจะใช้สื่อการเรียนการสอนใดเป็นเครื่องมือ สมมุติว่าท่านต้องการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอน เรื่องการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการของหลักสูตรและท่านตัดสินใจจะสร้างชุดสไลด์ประกอบเสียงเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ท่านสามารถดำเนินการไปที่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป คือ การพิจารณาว่าจุดประสงค์ทั่วไปของแผนการเรียนการสอนคืออะไร ในที่นี้จุดประสงค์ทั่วไป คือ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งท่านถือว่าเป็นจุดประสงค์ของการสร้างสื่อการเรียนการสอนของท่านด้วย

ขั้นที่ 2 การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน คือ การพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นคือใคร มีความรู้และประสบการณ์เดิมมาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนด

คุณสมบัติส่วนอื่น ๆ ของสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป ในที่นี้สมมุติว่าผู้เรียนของท่าน ก็คือ เพื่อนครูของท่านนั่นเอง

ขั้นที่ 3 การกำหนดเนื้อหาสาระ คือ การพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ ในสื่อการเรียนการสอนนั้น ว่าจะต้องประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยซึ่งสัมพันธ์กับจุดประสงค์ และ เหมาะกับผู้เรียนอย่างไร ในที่นี้ท่านจะสอนเรื่อง การจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการ ของหลักสูตร อาจะกำหนดเนื้อหาเป็นหัวข้อต่อไปนี้

เรื่อง : การจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการของหลักสูตร

เนื้อหา : 1. ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

2. กระบวนการในการวางแผนการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ การตีความและจำแนกแยกย่อย จุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดลงไปถึงขนาดทราบว่า เมื่อผู้เรียนศึกษาสื่อการเรียนการสอนนั้นแล้ว สามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในที่นี้ท่านอาจะกำหนด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในเรื่องที่ท่านจะสอน ดังนี้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม : 1. บอกความแตกต่างระหว่างการเรียนการสอนได้

2. วางแผนและจัดทำสื่อการเรียนการสอนได้

ขั้นที่ 5 การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล คือ การหาวิธีการและรูปแบบที่จะทดสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในที่นี้ท่านอาจะใช้การตอบข้อสอบอัตนัย 1 ข้อ และให้ผู้เรียน ทำสื่อการเรียนการสอน 1 ชิ้น

การประเมินผล : 1. ตอบคำถามอัตนัย

2. ทำแผนการเรียนการสอนและสร้างสื่อฯ

ขั้นที่ 6 การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา คือ การวางแผนว่าจะเสนอเนื้อหา สาระในรูปแบบใด เรียงลำดับหัวข้อและเนื้อหาอย่างไร มีตัวอย่าง มีการนำเรื่อง สรุปเรื่องหรือทบทวน เรื่องอย่างไร ควรมีแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมแทรกอยู่ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง ในที่นี้ท่านอาจะต้องพิจารณาวางแผน ดังนี้

ความคิดหลัก : 1. สื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียนการสอน

2. กระบวนการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเดียวกับ การสร้างแผนการเรียนการสอน

เนื้อหาและลำดับเนื้อหา : 1. ความหมายของสื่อฯ

2. กระบวนการสร้างแผนการเรียนการสอน

3. กระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 7 การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อ คือ การพิจารณาว่าในการตัดสินใจสร้างสื่อการเรียนการสอนชนิดใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโสตทัศน ผู้สร้างจะหาข้อมูลสนับสนุนได้จากแหล่งใด เช่น แหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหา แผนภูมิ ภาพประกอบ เป็นต้น เมื่อทุกอย่างพร้อมแล้วท่านจึงลงมือสร้างสื่อการเรียนการสอน ในขั้นนี้ท่านจะต้องสร้างชุดสไลด์ประกอบเสียง ท่านอาจจะพิจารณาถึงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

- แหล่งข้อมูล :
1. ห้องสมุด
 2. ช่างวาดภาพ ช่างถ่ายภาพ ผู้จัดทำต้นแบบสำหรับถ่ายสไลด์
 3. สถานที่ถ่ายสไลด์
 4. ห้องบันทึกเสียง

ฯลฯ

ขั้นที่ 8 การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน คือ การวางแผนนำต้นแบบของสื่อการเรียนการสอนที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนที่จะต้องใช้สื่อฯ นั้น ประกอบการเรียนการสอนจริง ทั้งนี้เพื่อศึกษาข้อบกพร่องต่าง ๆ ในขั้นนี้ท่านจะต้องวางแผนในเรื่องต่อไปนี้

- การทดสอบคุณภาพ :
1. ตัวแทนผู้ใช้สื่อฯ
 2. รวบรวมและศึกษาข้อมูล
 3. สรุปผล

ขั้นที่ 9 การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน คือ กระบวนการขั้นสุดท้ายที่ผู้สร้างสื่อการเรียนการสอนปรับปรุงสื่อฯ ของตนหลังจากที่ได้ศึกษาข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้ว ในขั้นนี้ท่านจะต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนชุดสไลด์ประกอบเสียงของท่านในเรื่องต่อไปนี้

- การปรับปรุง :
1. เพิ่มเนื้อหาเพิ่มภาพ
 2. ปรับปรุงคำบรรยาย
 3. ถ่ายภาพใหม่บางภาพ

ฯลฯ

จากที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวอย่างของกระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอนทำให้ท่านได้ทราบว่าสื่อการเรียนการสอนนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะอยู่ตามลำพังของมันเองลอย ๆ แต่เป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียนการสอน ซึ่งท่านจะต้องพิจารณาและวางแผนเป็นสิ่งแรก แล้วสื่อการเรียนการสอนจึงจะเกิดขึ้น สื่อการเรียนการสอนจะมีบทบาทและหน้าที่ในแผนการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแน่ชัด ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอน หากท่านจะต้องเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนหรือจำเป็นจะต้องสร้างสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ความรู้ของท่านเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและสร้างแผนการเรียนการสอน ในฐานะที่ท่านเป็นครูจะช่วยให้ท่านสามารถเลือกใช้ หรือสร้าง หรือร่วมใน

การสร้างสื่อการเรียนการสอน และนำไปใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

อรพิน พจนานนท์ (2540 : 22) ได้สรุปขั้นตอนในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารดังนี้

1. ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or introducing new language) การเสนอเนื้อหาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะเน้นที่การให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ กฎเกณฑ์ ทางภาษา

2. ขั้นการฝึก (Practice) การฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้จดจำรูปแบบของภาษา และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีใช้รูปแบบภาษานั้น ๆ ในการฝึกนั้น ครูผู้สอนต้องให้ข้อมูลย้อนกลับด้วย เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าเขาใช้ภาษาได้ถูกต้องมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ขั้นนี้สำคัญมากเพราะเป็นขั้นที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียน กับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระ วิธีการฝึกจะฝึกในรูปแบบการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ผู้สอนเป็นคนกำหนด

สกอตต์ (Scott, 1981 : 48-49) ได้เสนอลำดับขั้นการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อการสื่อสาร อาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การตั้งจุดประสงค์ (Setting Objective) ซึ่งอาจตั้งจุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์นำทางในการสอนทักษะเพื่อการสื่อสารนั้น เน้นการสื่อความหมายทางภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม ผู้สอนอาจตั้งจุดประสงค์ปลายทางว่า ให้ผู้เรียนสามารถขอคำแนะนำ และให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือให้ผู้เรียนถามทิศทางไปที่ทำการไปรษณีย์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น และตั้งจุดประสงค์นำทางให้รู้ความหมายคำศัพท์ และใช้โครงสร้างใหม่ที่ปรากฏในบทสนทนาได้ ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม

2. การดำเนินการสอน (Presentation) ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายในเรื่องที่สอนอย่างชัดเจนโดยการทำความเข้าใจในบริบท (Contextualization) ซึ่งการทำความเข้าใจในบริบทในแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ แตกต่างไปจากแนวการสอนที่เน้นโครงสร้าง กล่าวคือ การสอนเพื่อการสื่อความหมายทางภาษา ผู้สอนจะชี้ให้ว่าประโยคนี้ใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร พูดที่ไหน พูดอย่างไร เป็นพิธีการหรือไม่ ถูกต้องเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือไม่

3. การฝึก (Practice) เป็นการฝึกเกี่ยวกับตัวภาษาโดยการสร้างสถานการณ์ให้ เหมือนจริง ผู้สอนอาจจะช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนจับคู่หรือกลุ่ม โดยผู้สอนทำเป็นแบบคู่กับผู้เรียนก่อนแล้ว ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ภายหลังการฝึกในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจจริง ๆ ว่าใครจะเป็นผู้ใช้ประโยคเหล่านี้ กับใคร เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ตัวอย่างเช่น ถ้าจะแสดงว่าเห็นด้วยกับผู้พูด ก็สามารถใช้ประโยคเหล่านี้ กับใคร เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร ตัวอย่างเช่น ถ้าจะแสดงว่าเห็นด้วยกับผู้พูด ก็สามารถใช้ประโยค So do I. ได้ แต่จะไม่ฝึก So does he. หรือ So do they. ทั้งนี้ เพราะสถานการณ์

ที่สร้างขึ้นในขณะที่ฝึกเป็นเรื่องของคู่สนทนาคู่นี้โดยเฉพาะในการฝึกภาษาในขั้นนี้ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนพูดตามทั้งชั้นหรือเป็นรายบุคคล จับคู่หรือเป็นกลุ่มใหญ่ โดยให้ผลิตภัณฑ์ถามตอบแสดงความคิดเห็น ผู้สอนจะตรวจและแก้ไขให้ผู้เรียนทันที เมื่อมีความเข้าใจผิดต่อกัน

4. การถ่ายโอน (Transfer) เป็นการเลือกการฝึกการใช้ภาษาโดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม อาจมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยการใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วอย่างเสรีและใช้ภาษาในช่วงเวลาที่นานขึ้นกว่าเดิม โดยการแสดงบทบาทสมมุติ หรือเล่นเกมต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาสื่อสารได้เต็มที่ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าผู้เรียนสามารถนำภาษาที่เรียนในห้องออกไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน นอกห้องเรียนได้

จอห์นสันและมอร์โร (Johnson and Morrow, 1982 : 4) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การตั้งจุดประสงค์ เช่น ผู้สอนอาจตั้งจุดประสงค์ไว้ว่า ให้ผู้เรียนถามสถานที่ ที่ทำการไปรษณีย์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น

2. การดำเนินการสอน ผู้สอนจะต้องชี้ให้เห็นว่าประโยคที่พูดนี้ ใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร พูดเมื่อไร พูดที่ไหน เหมาะสมกับสถานการณ์หรือไม่ ตัวอย่างเช่น It's raining now. ถ้าสอนตามที่เน้นโครงสร้าง ผู้สอนจะอธิบายว่า Subject + verb to be + Ving + adv. of time. แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะประโยคนี้อาจมีวัตถุประสงค์ของการพูดหลายความหมาย เช่น เพื่อพูดให้ฟังว่าฝนกำลังตกอยู่ข้างนอกขณะนี้หรือแม่พูดกับลูกไม่ให้ลูกออกไปตากฝน เป็นต้น

3. การฝึก เป็นการฝึกเกี่ยวกับตัวภาษา โดยการสร้างสถานการณ์ที่เหมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจว่าใครจะเป็นผู้ใช้ประโยคเหล่านี้กับใคร เมื่อไร ที่ไหน

4. การถ่ายโอน เป็นการให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาที่เรียนในห้องออกไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง อาจจะเป็นการแสดงบทบาทสมมุติหรือเล่นเกม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ใช้ภาษาได้เต็มที่และเสรี

สรุปจากข้อคิดเรื่องการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าในการสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร ผู้สอนจะสอนโดยเน้นทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเน้นจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้อย่างมีความหมาย ส่วนการสอนจะดำเนินไปตามรูปแบบของทักษะสัมพันธ์ให้คล้ายกับสถานการณ์จริง แล้วนำภาษาไปใช้ได้สถานการณ์ที่เป็นจริงอย่างอิสระ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะจัดหากิจกรรมมาเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียน

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้เนื้อเรื่องมุขตลก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้เนื้อเรื่องมุขตลก การสื่อสารด้วยภาษานักภาษาศาสตร์ให้คำจำกัดความว่า คือคำพูดที่ไม่ใช่การเขียน มักมีผู้เข้าใจว่า ภาษาพูดเป็นภาษาที่ไม่ถูกต้อง ภาษาเขียนเป็นภาษาที่ถูกต้องเป็นภาษาที่แท้จริง ความจริงแล้วภาษาพูด คือภาษาที่แท้จริง ส่วนภาษาเขียนเป็นเพียงเครื่องหมายที่ใช้แทนภาษาพูดโดยตลอดทั้งหมด

Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000 : 729) ได้ให้ความหมายคำว่า Joke ว่า Something that you say or do to make people laugh, a person, thing or situation that is ridiculous or annoying and cannot be taken seriously.

Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000 : 547-548) ได้ให้ความหมายคำว่า Funny ว่า enjoyment ; pleasure ; a thing that gives enjoyment or pleasure and makes you feel happy : making you laugh ; amusing

New model Thai-English Dictionary (2540 : 374) ได้ให้ความหมายคำว่า ตลก ว่า a funny man, a joker, a jester, a comedian, a clown, a buffoon, a fool, to play the fool, to jest, funny, farcical.

มุขตลก Funny Jokes คือ การเขียน การพูด การอ่าน การเล่าเรื่อง หรือการแสดงที่ทำให้ ขบขัน หัวเราะ เพื่อสร้างความผ่อนคลายในขณะใดขณะหนึ่ง

มุขตลก จึงเป็นการนำคำพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาเขียน เพื่อให้การอ่านใกล้เคียงกับการพูดเพื่อการสื่อสารมากที่สุด เช่น ใช้คำพูดว่า pee แทนคำว่า urinate ใช้คำพูดว่า fart แทนคำว่า to break wind ใช้คำพูดว่า Mummy แทนคำว่า Mother ใช้คำพูดว่า Daddy แทนคำว่า Father ใช้คำพูดว่า shut your mouth แทนคำว่า stop talking และใช้คำพูดว่า fellow แทนคำว่า a little boy เป็นต้น เพื่อให้การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ได้อรรถรส และตรงกับความเป็นจริงในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง

ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข

กิตยวดี บุญเชื้อ (2548) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นทฤษฎีที่กิตยวดี บุญเชื้อ เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะหาวิธีเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างสนุกสนานทุกครั้ง ทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่

เขาไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่เขาไม่เคยทำ อยากเป็นในสิ่งที่เขาไม่เคยเป็น การเรียนรู้อย่างมีความสุข มีองค์ประกอบอยู่ 6 ประการ

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อ่างมนุษย์คนหนึ่ง
2. ครูให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง เอาใจใส่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม สม่่าเสมอ อารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีเสียสละและอดทน
3. เด็กเกิดความรักและความภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ยอมรับจุดดี จุดด้อยของตน รู้วิธีปรับตัวให้อยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยไม่เสียสุขภาพจิต
4. เด็กทุกคนมีโอกาเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจ
5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ การเรียนไม่จืดจางจำกัดอยู่ภายในห้องเรียน การเรียนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
6. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์และเกิดความหมายต่อตัวเขา

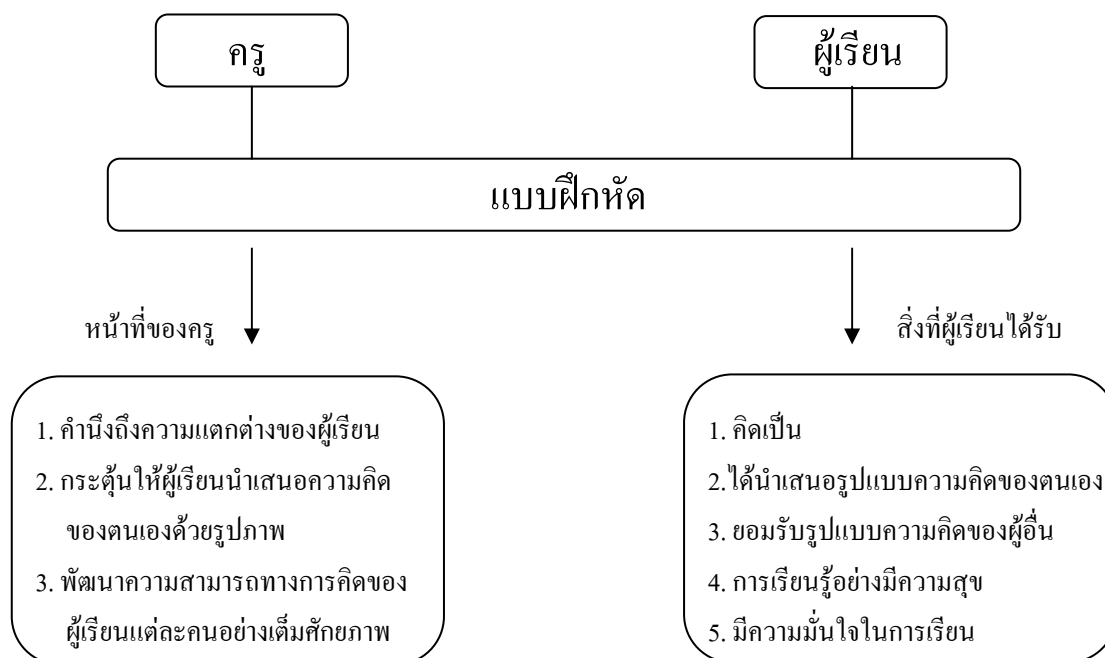
การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และมีความสุขร่วมกัน ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. บทเรียนเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก
2. วิธีเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิด
4. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุกชวนให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
5. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ
6. สื่อที่ใช้ประกอบการสอนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้
7. การประเมินผลเน้นการพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวม มากกว่าผลของการเรียนรู้ทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วย

การเรียนรู้อย่างมีความสุข (www.sesemath.com) เราเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ได้มากมาย ดังนั้น จุดมุ่งหมายของเราคือการกระตุ้นให้พวกเขา มีความสุขที่ได้นำเสนอความคิด วิธีการหาคำตอบให้เหมาะสมกับความคิดประสบการณ์ของตนและพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพโดยผ่านการเรียนรู้อย่างมีความสุข

การเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นรากฐานสำคัญของการทำให้เด็กคิดเป็น พอใจในการเรียนรู้ และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 2.1 แผนภาพ Happy Learning

องค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีความสุข

การเรียนรู้ที่มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 34-39) ได้ให้ความหมายว่า

ก. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ และสมอง เด็กเหล่านี้ควรจะมีสิทธิที่จะเป็นตัวเองที่ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มีความรู้สึก รัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ตัวโต ๆ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อย ที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสิทธิได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง ที่สำคัญที่สุด คือ เด็กไม่ใช่ทาสรองรับอารมณ์ของใคร เขาควรจะได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของเขา เขาควรจะได้มีโอกาสเลือกอนาคตของเขาเอง ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูหรือวงศาคณาญาติ ควรจะเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้ออกคำสั่ง และให้คำแนะนำไม่ใช่บังคับการตัดสินใจเลือกการเรียน เพื่อดำเนินชีวิตของเขา ควรจะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเขา

ข. ครูมีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยน ต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง มีความเข้าใจในทฤษฎีแห่งพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคน เข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อน ความคิดอันไร้ขอบเขต และความฝันอันกว้างไกลของเด็กแต่ละคน และเปิดโอกาสให้เขาได้สานความฝัน และดำเนินไปตามความใฝ่ฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรจะให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน

ไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรม สม่่าเสมอ มีความยุติธรรม และวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้ มีการเตรียมตัว เพื่อการสอนให้มีความรู้ คุณภาพอยู่เสมอ มีความเสียสละและอดทน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้รู้จักตัวเอง รู้จักแก้ปัญหา และเรียนรู้วิธีที่จะนำตัวเองไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมีสติ และเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม

ค. เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา รู้จักตัวเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ได้รับความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเอง และคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไขเข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลง และรู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล และใจกว้างพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ

ง. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อจะได้ค้นพบความสามารถของตนเอง ซึ่งซ่อนเร้นรอการพัฒนาอยู่ มีกำลังใจที่จะต่อเติมความฝันของตนให้สมบูรณ์ ได้รับรู้ว่าวิทยาการแขนงต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ทั้งนั้น ถ้าเขาใส่ใจ มุ่งมั่น ให้เขาได้มีโอกาสเรียนเพื่อรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล (Learn to know) เรียนให้เข้าใจและทำได้ รู้เคล็ดลับของการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ (Learn to do) และเรียนจนรู้จักและเข้าใจวิถีคิดและปฏิบัติของคนในอาชีพนั้น ๆ เสมือนเป็นคนที่อยู่ในอาชีพนั้น ๆ จริง (Learn to be) ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประยุกต์เข้ากับตัวเองได้อย่างกลมกลืนและสร้างสรรค์ เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง

จ. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ รู้จักคิดและพัฒนาความคิดจากความรู้ที่ได้รับขยายวงไปสู่ความรู้ใหม่เกิด ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองเพื่อให้เห็นผลที่สมจริง อยากศึกษาให้ลึกซึ้งเพิ่มเติมเกิดความตื่นเต้นและภาคภูมิใจในข้อค้นพบใหม่ ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ และสามารถถ่ายทอดแนวความคิดเหล่านี้ให้ผู้อื่นทราบด้วยความภูมิใจ รักการเรียน มีระบบในการเรียน และเห็นประโยชน์ของการเรียน ซึ่งไม่ได้ขีดวงจำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่อาจสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเป็นไปในชีวิต และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น

ฉ. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในบทเรียน แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในสภาพความเป็นจริง เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเขา ทั้งยังสามารถพยากรณ์ คาดคะเน หรือตั้งข้อสันนิษฐานต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การค้นคว้า เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริง รู้จักสืบเสาะหาคำตอบ ข้อสงสัยต่าง ๆ จากแหล่งวิทยาการ รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง มีจุดยืนที่แน่นอน และมีความเชื่อมั่นในตนเองพอที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของใคร หรือเป็นเหยื่อคำหลอกลวงจากผู้ไม่ประสงค์ดี รู้วิธีดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสามารถให้ความช่วยเหลือ และแนะนำผู้อื่นได้เมื่อเขาเติบโตขึ้น

การเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมอง (Brain-based Learning)

การเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมองทางธรรมชาติ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2546 : 35) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมองทางธรรมชาติ (Learning in accordance with the way the brain is naturally designed to learn) เช่น ในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะเป็นการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิธีการทำงานของสมอง ในทางการศึกษาบทบาทของสมองจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. สมองส่วนคิด (Cerebral Cortex) มีความสำคัญยิ่งต่อความสามารถขั้นสูงของมนุษย์ ซึ่งสมองส่วนคิดจะมี 2 ซีก คือสมองซีกซ้ายและซีกขวา สมองซีกซ้าย ทำงานเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าใจภาษาและการพูด สมองซีกนี้จะคิดตามลำดับ คิดละเอียด วิเคราะห์ จำแนกเป็นส่วน ๆ เช่น ท่องหนังสือเก่ง ฟังหรือจดจำคำบรรยายเก่ง ส่วนสมองซีกขวาเกี่ยวข้องกับความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ จินตนาการ ความสามารถทางดนตรี การเข้าใจเสียงอื่นที่ไม่ใช่เสียงพูด สมองซีกนี้จะมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์กันเป็นภาพรวม องค์กรวม เช่น คิดออกมาเป็นภาพ หรือเป็นแผนภาพ

นักวิทยาศาสตร์พบว่าสมองไม่ได้แบ่งการทำงานเป็นซีกซ้ายและซีกขวาอย่างที่เรารู้ แต่การทำงานของสมองทั้งสองซีกทำงานแบบเชื่อมกันหมด และทับซ้อนกัน ดังนั้นเราจึงใช้จินตนาการ ดนตรี ศิลปะ และมิติสัมพันธ์ มาส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการใช้เหตุผล ภาษา และคณิตศาสตร์ได้

2. สมองส่วนอยาก (Limbic System) ประกอบด้วย ฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) มีหน้าที่สร้างและสั่งสมความจำ และเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่ซับซ้อน และอมิกดาลา (Amygdala) ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองทางอารมณ์ที่ซับซ้อน เช่น ความกลัว ความก้าวร้าวและความตกขบขัน ซึ่งเป็นส่วนของสมองที่อยู่ใต้สมองส่วนคิด ทำงานอย่างเป็นระบบ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเชื่อมโยงกับการรับรู้และการเรียนรู้ของสมองส่วนอื่น ๆ ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนด้วย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน การวัดและการประเมินผลแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

คุณภาพผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบาย ที่ฟังและอ่านออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้น ๆ ถูกต้องตาม

หลักการอ่าน สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่ออย่างต่อเนื่องและเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง เลือกลงใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะสมกับบุคคล และโอกาสตามมารยาทของสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง ใช้ภาษาในการสืบค้น ค้นคว้า มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเน้นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ภายใต้วงคำศัพท์ ประมาณ 2,100-2,250 คำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย ประเภทงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการอ่าน ดังนี้

อัจฉราวดี มีระหงษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนอ่าน โดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับการอ่านตามปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความก้าวหน้าระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนบ้านวังกระแสะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม จำนวน 44 คนได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจงแล้วใช้วิธีการสุ่มโดยการจับสลากนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 22 คน กลุ่มทดลอง ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่พัฒนาขึ้น กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีการสอนอ่านตามปกติ รูปแบบการวิจัยคือ Pretest-Posttest Controlled Group Design เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนการอ่านตามรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่พัฒนาขึ้น แผนการสอนอ่านตามปกติ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่า t (t-test) ผลการวิจัย 1) การวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยยึดแนวการสอนอ่าน 3 ขั้นตอน และนำเทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการเขียน แผนภูมิเนื้อหา และเทคนิคการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการสอนอ่าน ดังนี้ ขึ้นก่อนการอ่านสร้างแรงจูงใจ และประสบการณ์พื้นฐานขึ้นอ่าน ตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่าน ให้นักเรียนคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้า อ่านในใจ ตรวจสอบ

คำาคเดา แบ่งกลุ่มเขียนแผนภูมิเนื้อหา นำเสนอแผนภูมิเนื้อหา ตรวจสอบแก้ไขแผนภูมิเนื้อหาและจดบันทึก ชั้นหลังการอ่านสรุปเรื่อง ทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและทำแบบฝึกหัด 2) นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนความก้าวหน้าสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อัจฉรา ศิริอาชารุ่งโรจน์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปทักษะการอ่านประกอบวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป ทักษะการอ่านประกอบรายวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มห้องเรียน 1 ห้อง ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ใช้วิธีการทดลองโดยให้นักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูป ทักษะการอ่านประกอบรายวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นรวม 6 บทเรียน ใช้เวลาทดลอง 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) บทเรียนสำเร็จรูปทักษะการอ่านประกอบรายวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ 2) แบบทดสอบความสามารถในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ก่อนภาษาอังกฤษหลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป 3) แบบทดสอบความคิดเห็นการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษใช้บทเรียนสำเร็จรูปทักษะการอ่านประกอบรายวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนภาษาอังกฤษหลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป ที่สร้างขึ้น ใช้ t-test แบบจับคู่ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูงก่อน/หลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูปโดยใช้ ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปทักษะการอ่านประกอบรายวิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ของนักเรียนหลังจากการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีค่าเท่ากับ 87/73 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แต่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ถือว่าบทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพพอใช้ 2) ความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษรอบรู้ของนักเรียนหลังจากการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ทักษะการอ่านสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูงหลังการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปสูงขึ้นและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สิริวัฒน์ ทองเลิศ (2543 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เสริมกับการสอนตามปกติ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ (ตามเกณฑ์ 75/75) ของแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวม 80 คน โดยการจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 4) แผนการสอนตามแนวคู่มือครู การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีค่าเท่ากับ 85.03/79.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 75/75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนเสริม โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และด้วยการสอนตามปกติ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.50) ต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสริม

จีเรียง บุญสม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรงที่มีต่อเจตคติ ความสามารถในการอ่านออกเสียง และความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลของเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรงที่มีต่อเจตคติ ความสามารถในการอ่านออกเสียง และความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ โรงเรียนในกลุ่มพัฒนาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 45 คน สุ่มแยกกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน รวม 30 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นเงื่อนไขเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรง กลุ่มทดลองที่ 2 เป็นเงื่อนไขเพื่อนช่วยสอน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนอ่านจากครูตามปกติ ผู้วิจัยได้วัดเจตคติ ความสามารถในการอ่านออกเสียง และความสามารถในการอ่านจับใจความทั้งในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบค่า t (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ในระยะหลังทดลอง นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรง

มีค่าเฉลี่ยคะแนน เจตคติ และการอ่านออกเสียงสูงกว่ากลุ่มเพื่อนช่วยสอนและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านจับใจความไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ในระยะหลังทดลอง นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มเพื่อนช่วยสอน มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติและการอ่านออกเสียงสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านจับใจความ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรง มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติ การอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความ ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความในระยะหลังการทดลอง กับระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มเพื่อนช่วยสอน มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติ การอ่านออกเสียง และการอ่านจับใจความ ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อารีย์ วงศ์อำนวย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาและหาประสิทธิภาพแบบฝึก ทดลองใช้ ประเมินและปรับปรุงแก้ไข กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและแบบประเมินทักษะการอ่าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนและครูต้องการให้นำสื่อจากเอกสารจริง จากหนังสือการ์ตูนและนิทานมาสร้างเป็นแบบฝึก โดยต้องการเรียนเนื้อหาที่เกี่ยวกับสัตว์ ความรู้สึก น้ำ และเรื่องเกี่ยวกับนิทาน และต้องการใช้แบบฝึกมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย มีภาพประกอบที่ช่วยสื่อความเข้าใจในบทอ่าน ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ รูปเล่มที่มีขนาดพอเหมาะ แบบฝึกประกอบด้วยคำอธิบายการใช้ ชื่อแบบฝึก จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดสอบ รายจุดประสงค์ โดยแบบฝึกจำนวน 4 เรื่อง มีจุดประสงค์การอ่านของแต่ละเรื่องคือ อ่านเรื่องและบรรยายภาพเหตุการณ์ได้ อ่านเรื่องและอธิบายเหตุผลความรู้สึกของตัวเองได้ อ่านเพื่อถ่ายโอนข้อมูลสู่คำบรรยายได้ อ่านและเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ ส่วนประสิทธิภาพของแบบฝึกมีค่า 85.70/86.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ การทดลองใช้แบบฝึกเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที พบว่า นักเรียนรู้สึกชื่นชอบกิจกรรมที่มีอย่างหลากหลายในแบบฝึก สนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและรู้สึกสนุกขณะเรียนด้วยแบบฝึก

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่าก่อน การเรียน นักเรียนมีทักษะการอ่านอยู่ในเกณฑ์ดี และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียน มีความคิดเห็นว่ เนื้อเรื่องที่อ่านมีความน่าสนใจ กิจกรรมที่ให้ฝึกมีความหลากหลาย ู้สึกชอบและสนุกกับการเรียน และควรมีการปรับปรุงแก้ไขภาษาในประโยคคำสั่งให้เข้าใจง่ายขึ้น ปรับรูปแบบ ขนาดตัวพิมพ์ และภาพให้เหมาะสมกับรูปเล่ม

งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม

จอห์นสัน และ มอร์โรว์ (Johnson and Morrow, 1982 : 60-66) กล่าวถึง หลักสำคัญในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนต้องรู้ว่าตนกำลังทำอะไร (Know what you are doing.) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะต้องมีจุดประสงค์และเป้าหมายที่แน่นอน สิ่งที่สอนจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ และนำไปใช้ได้จริง เช่น อ่านคำแนะนำต่าง ๆ ได้เข้าใจ เขียนจดหมาย จองห้องพักได้ ฟังรายการวิทยุได้ เข้าใจ ฟังพยากรณ์อากาศได้ พูดถามทิศทางได้ เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ แม้แต่การฝึกรูปแบบทางภาษาที่ครูจัดให้ผู้เรียนนั้น ถือว่าเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารได้ ผู้เรียนสามารถตอบกับตนเองได้ว่าทำไมจึงต้องฝึกเช่นนั้น ฉะนั้นการฝึกในที่นี้ก็คือ การฝึกอย่างมีความหมายนั่นเอง

2. ส่วนทั้งหมดของภาษามีความสำคัญกว่าผลงานของส่วนย่อย (Whole is more important than the sum of the parts.) หมายความว่า การสอนจะต้องเป็นไปในลักษณะบูรณาการ การแยกสอนเป็นส่วน ๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เท่ากับการสอนทั้งหมด เพราะในการใช้ภาษาจริง ๆ นั้น จะต้องใช้ส่วนที่เป็นตัวภาษา (Linguistic feature) และส่วนที่ไม่ใช่ตัวภาษา (Non-linguistic feature) เช่น การเดา การทำนายล่วงหน้า และการตีความหมาย เป็นต้น

3. กระบวนการสื่อสารมีความสำคัญเท่ากับรูปแบบของภาษา (Processes are as important as the forms) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรมีการจัดกิจกรรมให้มีลักษณะเหมือนกับการสื่อสารในสถานการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด เหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในชีวิตจริง มีดังนี้

3.1 ช่องว่างระหว่างข้อมูล (Information gap) คือ ความต้องการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เนื่องจากคู่สนทนาไม่มีข้อมูล หรือมีข้อมูลแต่ไม่เพียงพอ ทำให้ต่างฝ่ายต่างต้องการที่จะทราบ หรือให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน

3.2 การเลือก (Choice) ผู้เรียนมีโอกาสเลือกว่าจะกล่าวอะไร และกล่าวอย่างไรในการสื่อความหมาย ผู้เรียนสามารถเลือกพูดหรือเลือกเขียนสิ่งที่ตัวเองต้องการ และเลือกใช้รูปแบบภาษาที่ตนเองต้องการด้วย

3.3 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้เรียนมีโอกาสทราบว่าการสื่อสารของตนเองประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ในการสื่อความหมายจะได้ปรับปรุงแก้ไขในทันที ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จในที่สุด

4. การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติ (Learning by doing) นั่นคือ ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษามากที่สุด การให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ให้เลือกใช้ภาษาตามที่ต้องการ และให้ประเมินการสื่อสารของตนเอง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษา และยังเป็นการปรับบทบาทของผู้สอนให้จัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด

5. ข้อผิดพลาดไม่ใช่สิ่งสำคัญที่จะต้องแก้ไขเสมอ (Mistakes do not need regular correction.) ผู้สอนจะต้องพิจารณาแก้ไขสิ่งที่ผิดเฉพาะที่สำคัญๆ อันอาจทำให้เกิดความผิดพลาดหรือสับสนในการสื่อสารเท่านั้น เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอยที่จะสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรจะได้เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมก่อนที่ผู้เรียนจะใช้ภาษา โดยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลทางภาษาได้มากพอ ก่อนที่จะได้ใช้ภาษาจริง

จอห์นสัน และมอร์โรว์ (Johnson and Morrow, 1982 : 163-172) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. หลักในการหาข้อมูลที่หายไป (Information gap principle) กิจกรรมนี้อาศัยหลักการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ จึงต้องหาข้อมูลที่ขาดหายไปจากอีกฝ่ายหนึ่ง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพื่อเติมให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่วัด ได้จากข้อมูลที่สมบูรณ์

2. หลักในการถ่ายโอนข้อมูล (Information transfer principle) กิจกรรมนี้ผู้เรียนจะต้องถ่ายโอนข้อมูลจากทักษะหนึ่งไปสู่อีกทักษะหนึ่ง เช่น ฟังบทสนทนาหรืออ่านจดหมายแล้ว ถ่ายโอนข้อมูลมาเขียนในตาราง อ่านเรื่องแล้ววาดภาพ เขียนกราฟ เขียนแผนภูมิและเติมข้อมูลในตาราง นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายโอนข้อมูลจากแหล่งใหม่ไปสู่แหล่งเดิมได้ เช่น ดูแผนที่แล้วสามารถเขียนเรื่องได้

3. หลักในการเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ (Jigsaw principle) กิจกรรมนี้ให้ผู้เรียนนำข้อมูลมาปะติดปะต่อกันให้ภาระงานสมบูรณ์ เช่น ตัดบทสนทนาออกเป็นส่วน ๆ ให้ผู้เรียนออกมาเรียงลำดับแล้วแสดงบทบาทสมมติ หรือตัดข้อความจากหนังสือพิมพ์แล้วให้ผู้เรียนเรียงลำดับข้อความ

4. หลักในการพึ่งพาอาศัยกันในการทำงาน (Task dependency principle) ใช้หลักการที่ผู้เรียนต้องพึ่งพาข้อมูลซึ่งกันและกัน ผู้เรียนที่ได้รับมอบหมายภาระงานต่างกัน ต้องมีปฏิสัมพันธ์และ

ตรวจสอบข้อมูลระหว่างกันเพื่อให้การทํากิจกรมนั้นสำเร็จ เช่น ในการทํากิจกรรมคู่เพื่อเติมช่องว่างของข้อมูล ผู้ทํากิจกรรมทั้งสองฝ่ายต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน จึงจะเติมเต็มข้อมูลให้สมบูรณ์ได้

5. หลักในการแก้ไขเนื้อหา (Correction for content principle) ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมในบางครั้งผู้เรียนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้เรียนต้องมีการตรวจสอบแก้ไขข้อมูลของกันและกันว่าทั้งสองฝ่ายสื่อสารกันเข้าใจหรือไม่ หากผู้เรียนต่างเข้าใจข้อมูลและใช้ภาษาสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องครูผู้สอนไม่จำเป็นต้องแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

นอกจากนี้ วิลเลียมส์ (Williams, 1994 : 79) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาอย่างแท้จริง และเน้นสื่อที่หลากหลาย และแปลกใหม่
2. ให้ความสำคัญกับภาระงานที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลทางภาษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้
3. ให้ความสำคัญกับความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ซับซ้อน
4. ไม่เน้นรูปแบบของภาษาหรือไวยากรณ์ กล่าวคือ ไม่มีการแก้ไขข้อความที่ผู้เรียนใช้ผิดและสอนกฎเกณฑ์เพียงเล็กน้อย
5. ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเลือกใช้ภาษาและเนื้อหาที่จะเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับลิตเติลวูด (Littlewood, 1983 : 20-21) ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ (Functional Communication Activity) และกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activity)

1. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ (Functional Communication Activity) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นสื่อในการทํากิจกรรม ซึ่งอาจจัดได้หลายแบบแต่มีหลักร่วมกัน คือ ผู้สอนต้องกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเพื่อหาข้อมูลที่ตนเองยังขาดอยู่ หรือเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ คือ

1.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing Information with Restricted Cooperation) กิจกรรมแบบนี้มักเป็นงานคู่ (Pair work) หรืองานกลุ่ม (Group work) แต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งและต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตนมีกับเพื่อนด้วยการถาม-ตอบ จึงจะมีข้อมูลครบถ้วนได้

1.2 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing Information with Unrestricted Cooperation) กิจกรรมแบบนี้นักเรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษามากกว่ากิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล

ในวงจำกัด กล่าวคือ แทนที่ผู้เรียนจะใช้เฉพาะวิธีถาม-ตอบตามที่กำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถใช้วิธีการพูดอย่างอื่นได้ตามที่คิดว่าเหมาะสม เช่น พูดบรรยายให้ข้อเสนอแนะ

1.3 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and Processing Information) กิจกรรมแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับการเล่นต่อภาพ (Jigsaw) กล่าวคือ ผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลคนละส่วน ซึ่งแตกต่างกัน ผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกันก่อนจนได้ภาพรวมของข้อมูลทั้งหมด จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือหาข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้

1.4 กิจกรรมหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing) ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลครบถ้วนเหมือนกันหมดจึงไม่ต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกันดังเช่นกิจกรรมอื่น แต่ผู้เรียนต้องร่วมกันอภิปรายหรือแก้ไขปัญหา กิจกรรมแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแก้ปัญหาทั่วๆ ไปในชีวิตจริง

2. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activity) กิจกรรมประเภทนี้คล้ายคลึงกับกิจกรรมประเภทแรก แต่จะกำหนดสถานการณ์ และบทบาทของผู้เรียนไว้ซึ่งลิตเติลวูด (Littlewood, 1983 : 45) เสนอแนวทางไว้ 4 วิธี คือ

2.1 ครูใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน และการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียน

2.2 ครูใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสอนวิชาต่างๆ

2.3 การให้ผู้เรียนสนทนากับครู หรือสนทนากันเองเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 การให้ผู้เรียนสร้างบทสนทนา และแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ ลิตเติลวูด (Littlewood, 1983 : 49-50) ได้สรุปความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่า มีส่วนช่วยในการเรียนรู้ภาษาได้ดังนี้

1. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในลักษณะที่เต็มสมบูรณ์ในการฝึกใช้ภาษานั้น ถ้านักเรียนได้รับการฝึกเฉพาะทักษะแต่ละทักษะแยกออกจากกัน (Part-Skilled) ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ นักเรียนควรจะได้รับ การฝึกทักษะต่างๆ รวมเข้าด้วยกันโดยสมบูรณ์ (Total-Skill) ไม่แบ่งมาฝึกเป็นทักษะเดี่ยวๆ วิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีการฝึกการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวนี้ คือการจัดกิจกรรมเน้นงานปฏิบัติหลายๆ ประเภท และกิจกรรมนั้นจะต้องเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนด้วย

2. ช่วยเพิ่มแรงจูงใจของนักเรียน เป้าหมายสูงสุดของผู้เรียนภาษาที่สื่อสารกับผู้อื่นได้ ดังนั้น ถ้าสภาพในห้องเรียนสัมพันธ์กับความต้องการในการเรียนภาษาของเขา ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เขาอยากเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนภาษาส่วนใหญ่มีความคิดเกี่ยวกับภาษาว่า เป็นสื่อที่จะนำไปสู่การติดต่อสื่อสารมากกว่าเป็นการเรียนไวยากรณ์โครงสร้าง เมื่อในห้องเรียนมีการจัด

กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติงาน เพื่อให้เขาได้ฝึกใช้ภาษาจริง ๆ สอดคล้องกับความคิดในเรื่องภาษาของเขาเท่ากับเป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้แก่เขา

3. ช่วยให้การเรียนรู้ภาษาเป็นไปอย่างธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษานั้น เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน และเป็นไปอย่างธรรมชาติ ในการสอนนั้น ไม่อาจทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การที่ครูจะสอนให้นักเรียนรู้ภาษาก็จะต้องอยู่ในลักษณะที่เป็นกระบวนการตามธรรมชาติ คือ ต้องจัดให้นักเรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจริงๆ การจัดกิจกรรมเน้นงานปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษา

4. ช่วยสร้างบริบท ซึ่งมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนภาษา กล่าวคือ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูกับนักเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่สนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนพยายามที่จะเรียนรู้ภาษา

จากหลักการข้างต้น จะเห็นว่าวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีการสอนที่คำนึงถึงความต้องการและเหตุผลของผู้เรียนในการเรียนภาษาต่างประเทศ ต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้โอกาสผู้เรียนพูด ฟัง อ่าน และเขียนเรื่องที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน ใช้เอกสารจริง (Authentic Material) และสถานการณ์ (Situation) ประกอบการสอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ จัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามศักยภาพ ภูมิหลัง และพื้นฐานของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเองมีความรับผิดชอบในการเรียน และสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้นอกชั้นเรียน ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองความสนใจของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนพูดแสดงความคิดเห็นตามที่ผู้เรียนต้องการ ไม่ใช่ให้พูดตามที่ผู้สอนต้องการ ไม่ควบคุมแก้ไขข้อความที่ผู้เรียนใช้ผิดจนทำให้การสื่อสารขัดข้อง ต้องช่วยชี้แนะแนวทางผู้เรียน เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้คำแนะนำในระหว่าง การดำเนินกิจกรรม และตรวจความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งอาจสรุปได้ว่า การสร้างกิจกรรมเพื่อการสื่อสารควรคำนึงถึงหลักการดังนี้

1. กิจกรรมนั้นควรมีเนื้อหาที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน หรือมาจากเอกสารจริง เช่น ข้อเสนอแนะการใช้สินค้า หนังสือพิมพ์ และหนังสือนิทาน เป็นต้น

2. กิจกรรมนั้นควรช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษา มีโอกาสได้นำความรู้ทางภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น เสียง ศัพท์ โครงสร้างมาใช้ประกอบกันเพื่อให้สื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ

3. กิจกรรมนั้นควรก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษา ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้ภาษานั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การทำกิจกรรมคู่หรืองานกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเกิดแรงจูงใจในการฝึกใช้ภาษามากกว่าการทำงานพร้อมกันทั้งชั้นแบบเดิม

4. กิจกรรมนั้นควรช่วยให้การเรียนภาษาเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ เพราะผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ เมื่อได้ทำอะไรด้วยตนเอง

5. กิจกรรมนั้นควรสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และกับครูผู้สอน ซึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศอันดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

นอกจากนี้ ฟินอคเชียโร และ โบโนโม (Finocchiaro and Bonomo, 1973 : 3-45) ได้เสนอการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. วางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนอย่างรอบคอบ
2. วางแผนการจัดสถานการณ์และการใช้อุปกรณ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเรื่องที่น่าสนใจ
3. จัดบทเรียนแต่ละบทให้มีการฝึกเพื่อให้เป็นนิสัยกับการฝึกให้ใช้ภาษาอย่างมีความหมาย โดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร
4. ควรใช้ภาษาที่เห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจข้อมูลที่สำคัญได้ชัดเจน
5. รู้วิธีการฝึกนักเรียนพร้อมกันทั้งชั้น เป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล
6. มีความชำนาญในการสอน
7. จัดหาบทเรียนที่มีหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
8. จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมในห้องเรียน
9. ทราบถึงลำดับการจัดกิจกรรม
10. จัดเตรียมบทเรียนสำหรับอ่าน
11. จัดกิจกรรมสำหรับการเขียน
12. ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาจากการจัดกิจกรรมและบทสนทนา
13. ภาควิชาใจในชาติของตนเองขณะที่เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
14. เลือกรูปแบบสื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
15. จัดให้มีการประเมินผลเพื่อทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และประสิทธิภาพในการสอนของครู

จากแนวคิด หลักการ และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น พอสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น มุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ โดยจะให้ความสำคัญแก่ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการทำกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ครูยังคงมีบทบาทที่สำคัญอยู่หลายประการ

ลิตเติลวูด (Littlewood, 1983 : 68-69) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการทำกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ก่อนเริ่มทำงาน ครูเป็นผู้วางแผนและจัดดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมในชั้นเริ่มต้น ครูจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะของกิจกรรม วิธีทำกิจกรรม ตลอดจนข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมนั้น ครูอาจสาธิตการทำกิจกรรมให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างครั้งหนึ่งก่อน จากนั้นจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมเอง

2. ระหว่างการทำกิจกรรม ครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านภาษาหรือปัญหาเกี่ยวกับวิธีทำกิจกรรม นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ตรวจสอบการใช้ภาษาของนักเรียนว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ถ้านักเรียนใช้ภาษาผิดเพียงเล็กน้อย ครูไม่จำเป็นต้องแก้ไขทันที ครูอาจบันทึกสิ่งที่คิดไว้แล้วอธิบายให้นักเรียนฟังในภายหลัง

3. หลังการทำกิจกรรม ครูเป็นผู้ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน ซึ่งในการประเมินการทำกิจกรรมของนักเรียนนั้น ครูอาจใช้วิธีสุ่มเรียกนักเรียนบางคู่หรือบางกลุ่ม ให้เสนอผลงานจากการทำกิจกรรม สำหรับการให้ข้อมูลป้อนกลับ ครูควรจะบอกให้นักเรียนได้รู้ว่าโดยทั่วไปนักเรียนทำกิจกรรมได้ดีเพียงใด ใช้ภาษาในการทำกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ การประเมินและการให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะนักเรียนจะได้รู้ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการทำกิจกรรมของตน

แคนดลิน (Candlin, 1976 : 99) อธิบายถึงบทบาทของครูในการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ ดังนี้

1. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสื่อสาร และเป็นแหล่งความรู้ (Resource) ให้กับนักเรียน

2. ครูเป็นผู้นำกระบวนการในการเรียน โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมโดยอิสระ (Independent participant)

3. ครูเป็นผู้ค้นคว้า (Researcher) โดยต้องศึกษาและสังเกตถึงความสามารถของนักเรียน จากความหมายของการสื่อสาร แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หลักการในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมทุกรูปแบบต่างมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและเหมาะสมกับบริบท การใช้ภาษาทางสังคม และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรคำนึงถึงหลักการและข้อเสนอแนะบางประการดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้